

Společné vzdělávání neboli inkluze z pohledu legislativy platné od 1. září 2016

Podívejme se nejprve, v jakém rámci se pohybujeme. Zde najdete přehled právních předpisů, které vymezují a upravují vzdělávání dětí se speciálními potřebami ve školských zařízeních zajišťujících zájmové vzdělávání.

Vnitrostátní předpisy, která se týkají společného vzdělávání v zájmovém vzdělávání

		Účinnost od
561/2004	Školský zákon	1. 1. 2005
27/2016	Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných	1. 9. 2016
74/2005	Vyhláška o zájmovém vzdělávání	17. 2. 2005
73/2005	Vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných	17. 2. 2005 – v současné době nahrazena vyhláškou 27/2016, tedy není platná . Pozor - některé děti mohou mít doporučení z SPC nebo PPP, která byla vydána dle této vyhlášky a jsou platná, a to až do konce školního roku 2018/2019.
197/2016 novelizující vyhlášku č. 72/2005 Sb.	Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních	1. 9. 2016
202/2016 novelizující vyhlášku č. 364/2005 Sb.	Vyhláška o vedení dokumentace škol a školských zařízení	1. 9. 2016

Mezinárodní předpisy

10/2010	<u>Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením (2006)</u>	12. 2. 2010
---------	--	-------------

Pokud si chcete podrobně tyto předpisy prostudovat, najdete je například na stránkách Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, zde je přímo odkaz, který shrnuje problematiku společného vzdělávání (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/spolecne-vzdelavani-1>).

Další možností jsou například stránky www.zakonyprolidi.cz, které zdarma nabízejí kompletní přehled platné legislativy.

Nyní se pokusíme nabídnout **přehled určený přímo pro pracovníky s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání**. Jde tedy o zjednodušení celé rozsáhlé komplexní problematiky, nicméně se domníváme, že pro účastníky tohoto kurzu může být užitečné shrnutí právě toho, s čím se ve své praxi setkávají.

Zkusme si představit nejprve situaci, kdy například do školní družiny přichází dítě se speciálními vzdělávacími potřebami. Třeba šestiletá Anička, o které vychovatelka ve školní družině ví jen to, že Anička nějaké speciální vzdělávací potřeby má. Co má paní vychovatelka udělat?

Aby věděla víc, měla by si jednak přečíst celou **zprávu** a také si pročíst **doporučení** ze speciálně pedagogického centra (SPC) nebo z pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Nejprve je potřeba se podívat, kdy bylo toto doporučení vydáno. Důležité je datum 1. září 2016, pokud bylo doporučení vydáno před tímto datem, má to výrazně jiný výsledek, než když bude vydané od 1. září 2016.

Pokud bylo **vydáno před 1. září 2016**, nebude v něm pravděpodobně řečeno o vzdělávání ve školní družině téměř nic. Doporučení se obvykle zaměřovala pouze na formální vzdělávání a pro ně doporučovala vyrovnávací a podpůrná opatření. V takovém případě je nutné, aby vychovatelka řešila přímo s vedením své organizace, co by pro dobré fungování vzdělávání ve školní družině potřebovala, zda chce například nakoupit nějakou odbornou literaturu, vzdělat se na vhodném kurzu, jestli potřebuje v nějakých časech pomoc další osoby, nebo zda ve vybavení družiny nepostrádá nějaké důležité kusy (to by se možná spíše než Aničky týkalo osmiletého Tondy, který krom toho, že vyhrává všechny turnaje v logických hrách, potřebuje speciální židli, protože na běžné nemůže dobře sedět).

Základním kritériem pro navržení vyrovnávacích a podpůrných opatření byla diagnóza dítěte, takže zde by se paní vychovatelka dozvěděla, že Anička má lehkou mentální retardaci.

Nicméně pečlivé pročtení zprávy ze speciálně pedagogického centra paní vychovatelce může napovědět, na co by se měla připravit dopředu. Může se tam třeba dozvědět, že Anička většinou nerozumí složitějším pokynům, že jí pomáhá vizuální nápověda, že se Anička rychleji unaví, než její vrstevníci, že je její řeč jednoduchá a málo srozumitelná. (Bohužel se tam ale už nemusí dozvědět, že Anička moc ráda jí a moc ráda si povídá o jídle a o vaření, že si ve školce výborně pamatovala jména všech dětí a poznávala i jejich rodiče a že se umí moc hezky chovat ke psům a kočkám. Zprávy se většinou zaměřují na srovnávání s normou, a to při psychologických testech a speciálně pedagogických vyšetřeních. Proto si v nich přečtete o dětech se speciálními vzdělávacími potřebami spíše negativní věci.)

Dále pečlivé pročtení doporučení může napovědět, co a jak právě tahle holčička potřebuje při vyučování ve škole a paní vychovatelku ve školní družině tak může inspirovat k nápadům, co by se dalo jinak připravit i ve školní družině.

Konečně je v doporučení kolonka, do kdy je toto doporučení platné. Paní vychovatelka proto pozná, kdy nejpozději bude mít Anička nové doporučení, tedy takové, které by jí už mělo práci reálně usnadnit. Nejpozději lze toto doporučení vydaná před 1. září 2016 využívat do konce školního roku 2017/2018, pokud mají platnost kratší, tak samozřejmě dle této platnosti.

Nová zpráva a doporučení ale mohou být vydána kdykoliv dříve, pedagog či ředitel školy může tedy zákonným zástupcům doporučit, aby se s Aničkou objednali do speciálně pedagogického centra dříve (třeba hned) a získali tak nejpozději do tří měsíců zprávu a doporučení vydané po 1. září 2016, tedy dle aktuální legislativy. Takže pokud by Aniččino doporučení bylo platné do 31. srpna 2017, může se ředitel s rodiči domluvit, že se objednají na nové vyšetření a vytvoření nové zprávy už teď, v listopadu 2016. A pokud tak učiní, měli by mít nejpozději v lednu roku 2017 novou zprávu a doporučení.

A co tedy zpráva a doporučení ze speciálně pedagogického centra nebo pedagogicko-psychologické poradny **vydané po 1. září 2016** nabízejí? Základním novým prvkem je vymezení, kdo patří mezi děti se speciálně vzdělávacími potřebami. Je to dítě, které potřebuje podpůrná opatření, aby mohlo být realizováno jeho právo na vzdělávání. Základním kritériem tedy už není lékařská diagnóza, ale potřeba nějaké podpory, pomoci navíc. Vrátime-li se k Aničce, tak samotný fakt, že má lehkou mentální retardaci, neznamená z hlediska vzdělávání nic. Důležité teď je, že **pro naplnění vzdělávacích potřeb bylo doporučeno použití podpůrných opatření ve třetím stupni**. Konkrétně Anička potřebuje na některé školní předměty individuální pomoc pedagoga, že potřebuje speciální písanky, které mají více místa na písmena a nabízejí více prostoru pro procvičování grafomotorických dovedností, že pro pochopení počítání potřebuje jiné pedagogické metody, než většina jejích vrstevníků, že v družině Anička potřebuje pomalé a jasné vysvětlení pravidel fungování i všech her a že zatím rodičům úplně nedokáže sdílet, co se v družině dělo, takže by jí pomohlo, kdyby si domů nesla napsaný seznam věcí, které se v družině dělaly, nebo kdyby si paní vychovatelka našla čas, aby mamince, která pro Aničku chodí, každý den stručně řekla, co se dělo.

Pokud činnost školy a školského zařízení vykonává jedna právnická osoba, jsou doporučená podpůrná opatření pro školské zařízení a školu uvedena v jednom doporučení školského

poradenského zařízení; jinak vydává školské poradenské zařízení samostatné doporučení pro vzdělávání žáka ve školském zařízení.

Doporučení vymezuje konkrétní podobu podpůrných opatření, které musí školské zařízení realizovat a na které také může žádat finanční úhradu. Může tak pro školní družinu jít například o 0,1 úvazku asistenta pedagoga, dále že 1 hodinu týdně bude v družině pracovat s Aničkou speciální pedagog, a to na rozvoji jazykových kompetencí.

Doporučení školského poradenského zařízení je sepsáno a předáno v případě, že je u dítěte doporučeno použití podpůrných opatření druhého až pátého stupně. U použití prvního stupně sepisuje škola samostatně, bez doporučení školského poradenského zařízení, plán pedagogické podpory (PLPP). Pokud to vyžaduje charakter obtíží žáka, škola o této skutečnosti musí školská zařízení informovat a následně musí škola a školská zařízení, podílející se na vzdělávání žáka, pracovat v součinnosti.

Pokud je nějaké doporučení formulováno, je povinností školského zařízení je do 30 dnů realizovat. Pokud to není možné, je mezitím nutné realizovat jiná podpůrná opatření, která umožní naplnění vzdělávacích potřeb žáka.

Přehled podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání (tedy co všechno můžete ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání u různých dětí využívat):

- a) **poradenská pomoc** školského poradenského zařízení,
- b) **úprava organizace, obsahu, forem a metod** vzdělávání,
- d) použití **kompENZAČNÍCH POMŮCEK**, např. využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,
- g) využití **asistenta pedagoga**, (u 3. až 5. stupně podpůrných opatření, v maximálním rozsahu 0,25 úvazku), požadavky se zasílají od 1. 9. 2016 prostřednictvím školní matriky)
- h) využití **dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka** českého znakového jazyka, **přepisovatele** pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů (působení těchto osob je vymezeno úvazkem 0,25),
- i) poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených. **Stavební a technické úpravy prostor** by však měly být využívány výjimečně s ohledem na obecně platné ustanovení § 169 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a k němu vydané prováděcí vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.

Další poznámky:

- § 17 vyhlášky 27/2005 Sb., upravující vzdělávání dětí/žáků, studentů s přiznanými podpůrnými opatřeními, se analogicky použije i pro školská zařízení pro zájmové vzdělávání. Je však třeba mít na paměti, že v případě školských zařízení pro zájmové vzdělávání, pro které není upraveno členění (střediska volného času, školní kluby), se dané ustanovení použije přiměřeně tak, aby byl naplněn jeho účel, tj. zejména aby bylo možné poskytovat všem dětem vzdělávání a školské služby. Konkrétně tento paragraf vymezuje **omezení v počtu** dětí ve třídě, oddělení, vzdělávací skupině, kde jsou vzdělávány i děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Děti s doporučeným 2. až 5. stupněm podpory může být maximálně pět a snižuje se celkový maximální počet dětí ve skupině dle počtu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a stupně doporučených podpůrných opatření (např. ve skupině s Aničkou je maximální celkový počet dětí snížen o dva).
- **Poradenskou pomoc** může vyhledat žák nebo jeho zákonný zástupce na základě uvážení, není zde nutné doporučení školy či školského zařízení. Nicméně v případě,

že se školské zařízení domnívá, že dítě má speciální vzdělávací potřeby a pro jejich naplnění je vhodné využití podpůrných opatření, mělo by zákonným zástupcům žáka doporučit návštěvu školského poradenského zařízení.

- **Rozsah metodické podpory školského poradenského zařízení pro školské zařízení pro zájmové vzdělávání:**

Podpůrná opatření **2. stupně** - pokud je vzdělávání žáka ztíženo z důvodů odlišných životních podmínek, odlišných kulturních podmínek, poruch chování, poruch autistického spektra, duševních onemocnění, poskytuje školské poradenské zařízení po dobu 6 měsíců intenzivní metodickou podporu škole, případně školskému zařízení. Rozsah: **2 h/měsíc**;

3. stupeň - 3 h/měsíc intenzivní metodické podpory školského poradenského zařízení pro školské zařízení, po dobu prvních 6 měsíců;

4. stupeň - Pokud je vzdělávání žáka ztíženo – například z důvodů vážných poruch chování, mentálního postižení, poruch autistického spektra, duševních onemocnění, poskytuje po dobu 6 měsíců školské poradenské zařízení intenzivní metodickou podporu škole, případně školskému zařízení. Rozsah: **až 3 h/měsíc**

5. stupeň - Pokud je vzdělávání žáka ztíženo – například z důvodů kombinací zdravotních postižení včetně mentálního a duševního onemocnění, poskytuje školské poradenské zařízení po dobu 6 měsíců intenzivní metodickou podporu školskému zařízení. Rozsah práce: **až 3 h/měsíc**.

A ještě jedna důležitá poznámka. Všechny výše uvedené informace se týkají realizace vzdělávání ve školských zařízeních poskytujících zájmové vzdělávání. Pokud pracujete s dětmi a mládeží v jiném typu organizace (např. Junák, Pionýr, Sokol, sportovní oddíl), žádná nápomocná speciální legislativní úprava se na vás nevztahuje. V každém případě ale musíte respektovat Listinu základních práv a svobod a mezinárodní úmluvy a dbát na uplatňování práva nediskriminace. Konkrétní realizace pak bude vycházet z domluvy zúčastněných stran, v tomto případě se samotným dítětem a jeho zákonnými zástupci.